

SLOVENSKA POSLANICA
OB SVETOVNEM DNEVU GLEDALIŠČA 2021

Spoštovane ustvarjalke in ustvarjalci, ljubiteljice in ljubitelji gledališča,

praznujemo mednarodni praznik uprizoritvene umetnosti, te sladke rože navdiha. Umetniki njeno bistvo raznolikih estetskih prijemov negujemo s svobodno mislijo, z vrednotenjem sveta, ki zna oblikovati jasna stališča in spodbujanjem čutenja, ki lahko zaobjame najgloblje človekove premise. Koliko silnic na razmeroma majhnem prostoru, ki se imenuje oder!

Zadnje leto ni bilo prijazno. Ne samo zaradi epidemije, ki je obrnila svet na glavo in v našem primeru onemogočila neposreden stik publike z igralci, ampak ker je v času, ki si ga delimo z drugimi sodržavljani, razgalila krizo družbenih vrednot. Ta se je zažrla v vse pore intimnega in javnega življenja in gledališče ni pri tem nobena izjema.

Ko je lakota, je lakota za vse. Občutek, da nam lahko z ignoranco uspe po medvedje hibernirati krizo, je varljiv. Ob takšnem tempu degradiranja postulatov občega dobrega pomladi ne bo.

Odgovornost za to mora prevzeti politika. Ta zaradi vsako leto ponavljajočega se splošnega nezanimanja in vedno večjega zanemarjanja kulturne perspektive ni znala, ni zmogla, ni hotela zaščititi raznoterih umetniških praks in najbolj ranljive skupine samozaposlenih. Raje se je zaprla v marmornate pisarne in pojasnjevala svoje nepremišljene poteze prek pisem bralcev dnevnega časopisja. Tudi očitek o poskusih demontaže kulturnih institucij, organiziranega strukturnega delovanja in urejenih delovnih razmerij je več kot upravičen. Spomnimo se namernega sprenevedanja, ko je vladajoča politika samovoljno odtegovala finančna sredstva kolegom s filmskega

področja, ki so jim bila priznana po zakonu. Kar počne še danes, ta trenutek. Zato bojazen, da bo vsak hip ravnala enako vulgarno tudi v primeru drugih, ni odveč.

Še posebej ob znanem in neumornem imenovanju politično sprejemljivih kadrov na vodilna mesta ne glede na njihove reference.

Odgovornost za to mora prevzeti kulturna srenja. Ta je s politiko delila splošno nezanimanje za lastno perspektivo kljub občasnim protestom in umetniškimi akcijami pred resornim ministrstvom. Na stran je postavila profesionalno poštenost, umetnostna omika pa se je morala umakniti zasebnim interesom in njihovem finančnemu napredovanju. Znotraj umetniških cehov prevladujejo klani in prijateljske povezave, moralnih avtoritet, ki bi zmogle presekat njihove gordijske vozle, pa je vse manj. Posamezniki in posameznice se v svojih javnih nastopih, z redkimi izjemami, načeloma ne želijo ostreje opredeljevati do zagat, ki nas pestijo. Tudi takrat ne, kadar se jih javno pozove. Samo poglejmo, kako nezrelo smo se odzvali na primere spolnih zlorab in nasilja na Agrft. Ko je odjeknila žalostna novica, so bila družbena omrežja polna podpore žrtvam. Tudi profesorski zbor akademije se je razumevajoče zdrzil. A nadaljnji razplet kaže, da smo prej večji predstave za javnost kot pa smelih in dobronamernih potez, ki bi v zamegljeno sfero prinesle svežega vetra, da se malo nadihamo. Profesorji, ki so imeli utemeljen občutek, da bo z razlogom padlo po njih, so namesto odstopa, kot je to storil direktor berlinskega gledališča, da bi ohranil integriteto institucije, ki jo predstavlja, kljub temu da se uradni pregon proti njemu še niti ni začel, raje »na zalogo« odšli na bolniški stalež. No, morda so nekateri še zamomljali, da se nekje vendarle čutijo krive.

A sedaj ne počnejo nič drugega kot samo potrpežljivo čakajo, da nevihta mine. Le zakaj ne bi, če je grmenja kulturne javnosti vse manj, ker ta raje fotografira svoje dlani z napisom *#nisisama*, kot pa pozorno spremlja razvoj dogodkov. Čakajo in se počasi pripravljajo na karierno rehabilitacijo, da bodo končno spet lahko nezamenljivi

nadaljevali s predavanji in delom v gledališču. Pri tem jim verjetno pomagajo kolegi, ki so jim dolžni kakšno uslugo, ali pa soborci in somišljeniki v estetiki, vseeno. Kulturna srenja pa pri tem pozablja, da ne potrebujemo samoumevnih pisem podpore in zgražanja, tudi akademskega zbora ne, ampak poteze, ki so javne in se ne skrivajo za demagogijo internih postopkov.

Tudi v gledališčih ni nič bolje. Združenje dramških umetnikov Slovenije in Društvo slovenskih avdiovizualnih igralcev sta pred tedni vodstvom večjih gledališč poslala pismo, v katerem sta prosila za njihova stališča o spolnih zlorabah in nasilju na delovnem mestu ter o tem, kako bodo takšna dejanja v prihodnje prepoznavali, jih regulirali in sankcionirali ter tako zaščitili svoje zaposlene. Dejstvo je, da do danes na to pismo še vedno niso odgovorili vsi. Se res lahko čudimo, če pa niti Kolegij direktorjev slovenskih gledališč ni zmožal enega stavka, da bi vsaj načelno obsodil tovrstna dejanja?

Odgovornost mora prevzeti vsak od nas. Vsakokrat, ko smo ob nepoštenem delovanju moralno kompromitiranih oseb obrnili glavno stran, namesto da bi opozorili na nepravilnosti, boječ se za svoje pozicije ali eksistenco, smo pripomogli k realnosti, ki jo živimo. Tudi takrat, ko so bile situacije bolj benigne kakor primeri zlorab ali nasilja. Tudi takrat, ko se recimo nismo strinjali z nečim, pa smo mnenje za vsak slučaj raje zadržali zase.

Vsaka takšna poteza je hromila umetniški oder, njegovo poetiko in svobodo, ki nam je dana, da o njej premišljujemo in se analiziramo.

Gregor Strniša, pozabljen slovenski poet, v eni od svojih dram zapiše: »Mesto šumi skozi podrta vrata. Strehe več ni. Med zidovi stojimo, a nad nami nebo.«

Dragi kolegi in kolegice, ob prazniku gledališča nam želim, da bi ob letu osorej stali drug ob drugem in da bi se neba, v katerega zdaj prazno uperjamo svoj pogled, zmogli tudi dotakniti. Šele takrat bo naše prijazno povabilo publiki, naj se po končani epidemiji z nami vrne v gledališče, zares iskreno.

Saša Tabaković, dramski igralec